

Сборник съдебна практика

Дело C-501/11 P

**Schindler Holding Ltd и др.
срещу
Европейска комисия**

„Обжалване — Картели — Пазар на услугите за монтаж и поддръжка на асансьори и ескалатори — Отговорност на дружеството майка за извършени от негово дъщерно дружество нарушения на правото относно картелите — Холдингово дружество — Вътрешна програма на предприятието за привеждане в съответствие („Compliance-Programme“) — Основни права — Принципи на правовата държава при определяне на наложените глоби — Разделение на властите, принципи на законосъобразност, на забрана на обратното действие на правните норми, на защита на оправданите правни очаквания и на виновна отговорност — Регламент (ЕО) № 1/2003 — Член 23, параграф 2 — Валидност — Законосъобразност на Насоките на Комисията от 1998 г.“

Резюме — Решение на Съда (пети състав) от 18 юли 2013 г.

- 1. Жалба за отмяна — Обжалван акт — Преценка на законосъобразността в зависимост от наличните данни към момента на приемането на акта — Последващи съображения — Липса на последици*
(член 263 ДФЕС)
- 2. Основни права — Европейска конвенция за защита на правата на човека — Акт, който официално не е включен в правния ред на Съюза*
(член 6, параграф 3 ДЕС; член 52, параграф 3 от Хартата на основните права на Европейския съюз)
- 3. Право на Европейския съюз — Принципи — Право на ефективна съдебна защита — Съдебен контрол на решенията, приети от Комисията в областта на конкуренцията — Контрол за законосъобразност и неограничена юрисдикция както от правна, така и от фактическа страна — Нарушаване — Липса*
(член 263 ДФЕС; член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз; член 31 от Регламент № 1/2003 на Съвета)
- 4. Обжалване — Основания — Липса на точна критика по конкретна част от доводите на Общия съд — Липса на посочване на оспорваните точки от обжалваното съдебно решение — Недопустимост*
(член 256 ДФЕС; член 58, първа алинея от Статута на Съда; член 112, параграф 1, буква в) от Процедурния правилник на Съда)

5. *Обжалване — Основания — Основание, изложено за първи път в производството по обжалване — Недопустимост*
(член 58 от Статута на Съда; член 42, параграф 2 и член 113, параграф 2 от Процедурния правилник на Съда)
6. *Конкуренция — Глоби — Размер — Определяне — Право на преценка, предоставено на Комисията с член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 — Нарушение на принципа на законоустановеност на наказанията — Липса*
(член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 на Съвета; Известие 98/С 9/03 на Комисията)
7. *Актове на институциите — Насоки относно метода за определяне размера на глобите, налагани при нарушение на правилата на конкуренцията — Правно естество — Указателно правило за поведение — Задължение за съобразяване с принципа на равно третиране — Компетентност на институциите да ги приемат*
(член 290, параграф 1 ДФЕС; член 23 от Регламент № 1/2003 на Съвета; Известие 98/С 9/03 на Комисията)
8. *Конкуренция — Глоби — Размер — Определяне — Прилагане на насоките относно метода за определяне размера на глобите — Нарушение на принципа на забрана на обратното действие — Липса — Нарушение на принципа на оправданите правни очаквания — Липса*
(член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 на Съвета; Известие 98/С 9/03 на Комисията)
9. *Конкуренция — Норми на Съюза — Нарушения — Действие по отношение на лицата — Предприятие — Понятие — Стопанска единица, която евентуално се състои от дружество майка и дъщерни дружества — Възлагане на отговорността за нарушение на такава стопанска единица — Допустимост — Нарушаване на принципа на личната отговорност — Липса*
(членове 101 ДФЕС и 102 ДФЕС)
10. *Конкуренция — Норми на Съюза — Нарушения — Възлагане на отговорност — Дружество майка и дъщерни дружества — Стопанска единица — Критерии за преценка — Презумпция за решаващо влияние, упражнявано от дружеството майка върху дъщерните дружества, в които то притежава 100 % участие — Оборима презумпция — Определяне на търговската политика — Критерии за преценка на евентуално самостоятелния ѝ характер*
(член 101 ДФЕС; член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 на Съвета)
11. *Жалба — Правни основания — Неправилна преценка на фактите и доказателствата — Недопустимост*
(член. 256, параграф 1, втора алинея ДФЕС; член 58, първа алинея от Статута на Съда)
12. *Право на Европейския съюз — Принципи — Основни права — Право на собственост*
(член 17 от Хартата на основните права на Европейския съюз)

13. Конкуренция — Глоби — Размер — Определяне — Критерии — Тежест на нарушението — Задължение да се вземе предвид действителното отражение върху пазара — Обхват — Резултат от антиконкурентна практика — Критерий без определящо значение

(член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 на Съвета; точка 1А от Известие 98/С 9/03 на Комисията)

14. Конкуренция — Глоби — Размер — Определяне — Правна уредба — Насоки, приети от Комисията — Известие на Комисията относно освобождаването от глоби или намаляване на техния размер за оказаното от обвинените предприятия сътрудничество — Право на преценка на Комисията — Съдебен контрол — Обхват

(член 263 ДФЕС; член 23, параграф 2 от Регламент № 1/2003 на Съвета; Известие 98/С 9/03 на Комисията и точка 21 от Известие 2002/С 45/03 на Комисията)

15. Обжалване — Компетентност на Съда — Оспорване по съображения за справедливост на преценката на Общия съд относно размера на глобите, които се налагат на предприятия, нарушили правилата за конкуренция на Договора — Изключване — Оспорване на тази преценка с мотиви, изведени от нарушаването на принципа на пропорционалност — Допустимост

(член 261 ДФЕС; член 31 от Регламент № 1/2003 на Съвета)

1. Вж. текста на решението.

(вж. точки 31, 56 и 65)

2. Макар, както потвърждава член 6, параграф 3 ДЕС, признатите в Европейската конвенция за правата на човека основни права да са част от правото на Съюза като общи принципи, и макар член 52, параграф 3 от Хартата на основните права на Европейския съюз да изисква съдържащите се в нея права, съответстващи на права, гарантирани от тази конвенция, да имат същия смисъл и обхват като дадените им в посочената конвенция, докато Съюзът не се присъедини към нея, тя не представлява юридически акт, формално интегриран в правния ред на Съюза.

(вж. точки 32 и 124)

3. Приемането от Комисията на решенията, с които се налагат глоби в областта на конкуренцията, не противоречи на член 6 от Европейската конвенция за правата на човека. Когато става въпрос за принципа на ефективна съдебна защита, като общ принцип на правото на Съюза, който понастоящем намира израз в член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз и който в правото на Съюза съответства на член 6, параграф 1 от посочената конвенция, в рамките на предвидения в Договора за функционирането на ЕС контрол за законосъобразност съдът на Съюза разполага с неограничена юрисдикция, по силата на член 31 от Регламент № 1/2003, която му е предоставена в съответствие с член 261 ДФЕС и го оправомощава да замени преценката на Комисията със своята преценка и в резултат на това да отмени, намали или увеличи наложената глоба или периодична парична санкция. Тъй като предвиденият в Договорите контрол предполага съдът на Съюза да упражнява контрол както от правна, така и от фактическа страна, и да има право да преценява доказателствата, да отменя обжалваното решение и да изменя размера на глобите, не се установява предвиденият в член 263 ДФЕС контрол за законосъобразност, допълнен с пълен съдебен контрол по отношение на размера на глобата на основание неограничената юрисдикция, предвидена в член 31 от Регламент № 1/2003, да противоречи на изискванията на принципа на ефективна съдебна защита, съдържащ се в член 47 от Хартата.

(вж. точки 33, 36 и 38)

4. Вж. текста на решението.

(вж. точки 43—45, 81, 84 и 106)

5. Вж. текста на решението.

(вж. точки 54, 55, 83 и 106)

6. Вж. текста на решението.

(вж. точки 56—58)

7. Насоките относно метода за определяне размера на глобите, налагани за нарушения на правилата на конкуренция, не са нито законодателство, нито делегирано законодателство по смисъла на член 290, параграф 1 ДФЕС, нито правна основа за налаганите в областта на конкуренцията глоби, които се приемат въз основа само на член 23 от Регламент № 1/2003. Те съдържат правило за поведение, указващо практиката, която трябва да се следва, и от което в конкретен случай администрацията не може да се отклони, без да изложи съвместими с принципа на равно третиране причини, и се ограничават до описание на следвания от Комисията метод на изследване на нарушението и на критериите, които тя се задължава да вземе предвид, за да определи размера на глобата. Впрочем нито една разпоредба от договорите не забранява на институцията да приема такова указателно правило за поведение. От това следва, че Комисията е била компетентна да приеме тези насоки.

(вж. точки 66—69)

8. Вж. текста на решението.

(вж. точка 75)

9. Макар принципът на личната отговорност на юридическите лица да е особено важен от гледна точка на гражданското право, той не може да има значение при определянето на автора на нарушение на правото на конкуренцията, което е свързано с конкретното поведение на предприятията. Наистина, авторите на договорите са решили да използват понятието за предприятие, за да обозначат извършителя на нарушение на правото на конкуренцията, а не понятието за дружество или юридическо лице, използвано в член 54 ДФЕС. Това понятие за предприятие обозначава стопанска единица, дори ако от правна гледна точка тази стопанска единица е съставена от няколко физически или юридически лица. От това следва, че когато стопански субект нарушава правилата на конкуренцията, същият следва да отговаря за това нарушение.

(вж. точки 101—104 и 129)

10. Презумпцията за упражнявано от дружеството майка решаващо влияние върху изцяло или почти изцяло притежаваното от него дъщерното дружество цели по-конкретно да запази равновесие между, от една страна, голямото значение на целта да бъдат наказани действията, които противоречат на правилата на конкуренцията, по-специално на член 81 ЕО, и да се предотврати тяхното повторно извършване, и от друга страна, изискванията на някои общи принципи на правото на Съюза, като по-конкретно принципите на презумпция за невинност, на индивидуализиране на наказанията и на правна сигурност, както и правото на защита, включително принципа на равни процесуални възможности. Тази презумпция обаче е оборима. Образованията, които желаят да я оборят, могат да представят всякакви доказателства, които

са от естество да докажат, че дъщерното дружество и дружеството майка не представляват едно-единствено икономическо образувание, а дъщерното дружество има самостоятелно поведение на пазара.

За да се установи дали дадено дъщерно дружество определя по самостоятелен начин своето поведение на пазара, следва да се вземат предвид всички релевантни елементи относно икономическите, организационни и юридически връзки, които свързват дъщерно дружество с неговото дружество майка, които могат да варират във всеки отделен случай и следователно не могат да бъдат предмет на изчерпателно изброяване. При това положение търговската политика е само един от многото елементи и освен това тя не трябва да се тълкува ограничително.

Впрочем приемането от дружеството майка на кодекс за поведение и съответни насоки, целящи да възпрепятстват нарушаването на конкурентното право от неговите дъщерни дружества, от една страна, не променя нищо относно съществуването на установеното спрямо него нарушение, и от друга страна, не позволява да се докаже, че посочените дъщерни дружества са определяли самостоятелно търговската си политика. Прилагането на посочения кодекс за поведение по-скоро подсказва за наличие на ефективен контрол от страна на дружеството майка върху търговската политика на дъщерните му дружества. Освен това фактът, че някои от служителите в тези дъщерни дружества не са се съобразили със същия кодекс на поведение, не е достатъчен, за да се докаже самостоятелният характер на търговската политика на посочените дъщерни дружества.

(вж. точки 108—110 и 112—114)

11. Вж. текста на решението.

(вж. точки 115, 158 и 159)

12. Вж. текста на решението.

(вж. точки 124 и 128)

13. Макар при определянето на размера на глобата, наложена за нарушение на общностните правила на конкуренцията, конкретното отражение на нарушението върху пазара да е елемент, който трябва да бъде взет предвид с оглед на оценката на тежестта на нарушението, то е един от всички други критерии като характера на нарушението и размера на географския пазар. Следователно отражението върху пазара на дадена антиконкурентна практика само по себе си не е определящ критерий при преценката на основната сума на глобата. По-конкретно, свързани с аспекта на умисъл елементи могат да имат по-голямо значение от тези, които са свързани с посочените резултати, най-вече когато става въпрос за тежки сами по себе си нарушения, като например подялба на пазарите. Освен това от точка 1, А, първа алинея от Насоките относно метода за определяне размера на глобите, налагани за нарушения на конкуренцията, следва, че това отражение трябва да бъде взето предвид само когато може да бъде определено. Следователно, ако Съдът на Съюза е взел предвид конкретното отражение на разглежданото нарушение върху пазара, при положение че това отражение е могло да бъде определено, той би го направил от съображения за изчерпателност.

(вж. точки 134—136)

14. Когато осъществява контрол за законосъобразност на решение, с което са наложени глоби за нарушения на правилата за конкуренция, съдът на Съюза не би могъл да се основе на свободата на преценка, с която разполага Комисията, нито относно избора на елементите, взети предвид при прилагането на критериите, посочени в Насоките относно метода за определяне размера на глобите, налагани за нарушения на конкуренцията, нито относно преценката на тези

елементи, и поради това да се откаже от упражняването на задълбочен контрол както от правна, така и от фактическа страна. Това правило се прилага и когато съдът проверява дали Комисията е приложила правилно Известието относно освобождаването от глоби и намаляване на техния размер в случаите на картел, с оглед на сътрудничеството на обвинените предприятия. Във всеки случай принципът на равно третиране не е пречка да се третира по-благоприятно само предприятието, което осигурява съществена добавена стойност по смисъла на точка 21 от Известието относно сътрудничеството от 2002 г., при положение че целта на тази разпоредба е законосъобразна.

(вж. точки 155 и 159)

15. При произнасяне по правни въпроси в производство по жалба Съдът не може по съображения за справедливост да замести със своята преценка преценката на Общия съд, който, упражнявайки неограничената си юрисдикция, се е произнесъл по размера на глобите, наложени на предприятия за извършени от тях нарушения на правото на Съюза. Само ако Съдът би счел, че размерът на санкцията е не просто неподходящ, но и прекомерен до степен на непропорционалност, тогава би следвало да се приеме, че Общият съд е допуснал грешка при прилагане на правото, предвид неподходящия размер на глобата.

В това отношение дали дадена глоба води до несъразмерна тежест за този, на когото е наложена, не може да се преценява само въз основа на нейния номинален размер. Това зависи също по-конкретно от неговата платежоспособност. Ако глоби са наложени на предприятие, което представлява една стопанска единица и само формално се състои от няколко юридически лица, платежоспособността на последните не следва да се взема предвид индивидуализирано.

(вж. точки 164, 165, 168 и 169)